

Debat sobre l'Orientació Política

General del Govern

Intervenció inicial del cap de Govern,
Xavier Espot Zamora

Andorra la Vella, 12 de juny del 2024

Gràcies Senyor Síndic,
Senyora Subsíndica,
Senyores conselleres i senyors consellers,

Fa poc més d'un any, el 9 de maig del 2023, jurava davant de tots vostès, representants del poble andorrà, com a cap de Govern de la IX legislatura, i ho feia amb el convenciment que durant quatre anys, Demòcrates per Andorra, juntament amb les forces polítiques -Ciutadans Compromesos, Units per al Progrés, Acció Comunal d'Ordino- que vam concórrer les eleccions generals, i també amb la complicitat d'Acció, teníem un programa capaç de fer front als reptes de l'Andorra de segle XXI. Un programa fet des de la sensibilitat i des de la proximitat, que implica conèixer els problemes, els neguits, les oportunitats i les expectatives de les dones i els homes d'Andorra. A la vegada, vaig posar de manifest una forta càrrega d'exigència i de respecte als compromisos concrets, que no són pocs ni menors.

Dotze mesos després, estic convençut que anem pel bon camí, estic convençut que aquell compromís ens ha de permetre afrontar amb més garanties els principals reptes d'Andorra. Així, al llarg de la sessió d'avui traçaré **el balanç dels darrers dotze mesos** transcorreguts des de la meva investidura com a cap de Govern, i les **principals mesures, decisions i polítiques que configuren una obra de govern en construcció** i que responen sense cap mena de dubte a les línies estratègiques del programa amb el qual ens vam presentar a les eleccions i vam obtenir una àmplia majoria. Un balanç que no pretenc que sigui inapel·lable; ans al contrari, sotmès a les consideracions i la discussió d'aquesta Cambra, i amb l'objectiu –un cop substanciat el debat- de desembocar en les resolucions oportunes.

Des d'aquesta mateixa perspectiva, i abans d'entrar a detallar el balanç de la feina feta durant el darrer any, vull **reiterar la voluntat de diàleg i d'acord** que vaig anunciar en el debat d'investidura i que s'ha anat materialitzant en la mà estesa cada vegada que hem tingut l'oportunitat de debatre en aquesta mateixa Cambra sobre els grans temes de país. Crec que en aquest any de mandat, tant jo com el meu Govern, no hem abandonat mai l'esperit de consens i hem estat fidels a aquest propòsit, i estic convençut que aquest debat és una nova ocasió per demostrar-ho. Per tant, espero que, senyores i senyors consellers, estiguem disposats a establir un debat sincer i franc. Almenys aquesta és l'actitud que els consellers dels grups parlamentaris majoritaris, el Govern i jo mateix tenim: escoltar els arguments i les propostes dels grups parlamentaris de l'oposició i arribar, sempre que sigui possible, a eventuais acords.

Com és lògic, tots els grups representats en aquest Consell General tenen els seus principis i sensibilitats propis, així com propostes diferents i igualment fonamentades, però convindran amb mi que tots nosaltres **compartim en gran mesura quins són els reptes estructurals que té plantejats el nostre país**. Per tant, de poc servirà que ens atribuïm durant aquest debat un major o menor grau de coneixement o de raó respecte a com encarar i superar aquests reptes, o sobre com donar una resposta adequada a les preocupacions de les nostres ciutadanes i ciutadans. Estic fermament convençut que les propostes que defensem els uns i els altres parteixen d'un punt en comú: garantir el benestar d'aquestes ciutadanes i ciutadans; i que són moltes més les propostes que ens uneixen que no pas les que ens separen.

Centraré la part inicial de la meva intervenció en les qüestions més importants que ens ocupen des de l'inici de la legislatura: **l'accés a l'habitatge assequible i el creixement sostenible, i l'Acord d'associació amb la Unió Europea.** Tot això, sense oblidar que l'acció del Govern va molt més enllà d'aquestes prioritats i es desplega intensament en **tots els àmbits de la nostra responsabilitat executiva**, perquè és perfectament compatible atendre els reptes principals que tenim sense deixar de banda la resta d'obligacions i compromisos.

Senyores i senyors consellers,

Des de l'assentament de les primeres poblacions, que evidentment es van fer per habitar-les, passant per la creació dels estats en què van començar a prendre forma les primeres polítiques d'habitatge, fins a la protecció del dret a l'habitatge que recull l'article 25 de la Declaració Universal dels Drets Humans de 1948 i que també forma part dels drets reconeguts en la majoria de les constitucions dels Estats moderns (com ara a la nostra Carta Magna), **l'habitatge ha estat sempre una qüestió latent.** Fins i tot, si prenem com a referència el conjunt d'articles polítics que va escriure Engels, als anys setanta del segle XIX, titulats *Contribució al problema de l'habitatge*, ja anticipava la manca d'habitatge com un autèntic maldecap que no només afectava la classe obrera, sinó també la petita burgesia alemanya que vivia la transformació d'un model basat en la petita producció al model gran industrial.

Després de la Segona Guerra Mundial, alguns països europeus, particularment aquells més afectats pel conflicte bèl·lic, van impulsar **polítiques públiques per intervenir el mercat de l'habitatge**, que han permès disposar d'una àmplia oferta d'habitatges per a les persones amb menys recursos. Unes polítiques que han seguit senders diferents segons cada país i que han configurat estructures del parc d'habitatge diverses. L'exemple paradigmàtic -diríem que de manual- és el de la capital austríaca, Viena, on més del 60% de la població viu en habitatges públics i socials, fruit d'una aposta molt forta per l'habitatge assequible amb més de 100 anys de trajectòria, i on la col·laboració entre el sector públic i el privat ha estat cabdal.

Per buscar exemples més propers, en el cas d'Espanya, un dels països europeus amb menys estoc de lloguer social, ha predominat sempre **la cultura de la propietat per sobre l'opció del lloguer com a forma d'accés a l'habitatge**, fins i tot durant l'època dels anys vuitanta del segle XX, quan es van construir més habitatges protegits, però destinats de manera gairebé absoluta a la venda. Comprar un pis o un habitatge es va convertir en una fórmula d'estalvi, en una assegurança de vida, en una inversió familiar per a un ampli sector de la població. Un comportament que retrobem en la majoria dels països mediterranis de la UE amb percentatges de propietat molt més elevats que els del centre o el nord d'Europa. No obstant això, a Espanya aquesta tendència va començar a canviar, especialment durant el període 2007-2012, amb la crisi financera de les *subprime*, quan les entitats bancàries van restringir l'accés als préstecs hipotecaris.

Sigui com sigui, aquests darrers anys **l'augment del preu dels pisos a les principals ciutats europees** està impactant severament en la vida dels seus residents, fins al punt d'haver-se convertit, arreu, en una de les problemàtiques socials més rellevants. En el nostre cas, trobem també similituds amb el que succeeix al nostre entorn, però una vegada més, cal adaptar la diagnosi i les solucions a la nostra pròpia idiosincràsia. Permeteu-me que retrocedeixi al segle passat, concretament, als anys trenta del segle XX, quan va començar a gestar-se una transformació social i econòmica amb la construcció de la central de FHASA i el desenvolupament de dos vies de comunicació cabdals: la carretera fins a França, passant pel port d'Envalira, i la carretera fins a Ordino, passant per la Massana. Aquesta metamorfosi va implicar una arribada, sense precedents, de treballadors de Catalunya, Galícia, Andalusia i altres zones d'Espanya.

A més, durant la segona meitat del segle XX, el canvi radical de model econòmic, passant d'un model basat en l'agricultura i la ramaderia a un model on el turisme, el comerç i el sector financer serien les principals activitats econòmiques generadores de riquesa, va comportar una segona onada migratòria que va culminar als anys vuitanta i noranta. En aquest segon lapse de temps, dels anys cinquanta als anys noranta, vam passar d'una població de 8.000 habitants a més de 65.000 habitants provocant una important alteració demogràfica i també paisatgística. Per respondre a l'expansió poblacional en gairebé totes les parròquies, però especialment a la vall central, la construcció d'edificis de nova planta es va accelerar, i sovint es va fer de manera prou desordenada. Dic això per posar de relleu que des de sempre, **la qüestió de l'accés a l'habitatge i la del creixement sostenible són aspectes sempre indissociables i molt sovint difícils de compatibilitzar** a l'hora d'emprendre polítiques públiques al respecte.

En tot cas, aquesta tendència que semblava imparable i que ens va portar a tenir fins a 83.000 habitants l'any 2007 es va aturar en sec amb la crisi financera, que va provocar una davallada en el nombre d'habitants (al 2013 a Andorra hi vivien 69.900 persones) i va desembocar en una situació en què hi havia més oferta d'habitatge que no pas demanda.

En canvi, a partir del 2017, i molt especialment com a conseqüència del fort creixement econòmic que hem experimentat en el període post-pandèmia, hem tornat a incrementar la nostra població fins a més de 85.000 persones. Sense dubte, **l'increment poblacional** ens ha conduït a la difícil situació que experimentem en matèria d'habitatge, però a diferència del passat, s'hi uneixen tres altres factors principals que també han tingut un pes determinant:

- **El gran increment en els darrers anys del nombre de turistes**, que també ha requerit atreure més treballadors i que, alhora, ha fet créixer l'oferta d'allotjaments turístics en detriment del parc immobiliari de lloguer;
- **L'augment des del 2012 de la inversió estrangera** focalitzada en el sector immobiliari, que considera l'habitatge com un actiu financer, i que privilegia l'obra nova destinada a la venda per a persones a un alt poder adquisitiu;
- **Les servituds urbanístiques o fiscals, o el cost desorbitat de la construcció**, que han convertit l'obra nova destinada al lloguer assequible en una inversió molt poc rendible.

Convindran amb mi que no m'estengui més sobre el context històric i les causes de l'encariment de l'habitatge -ho vam tractar àmpliament el passat mes de novembre amb motiu de debat monogràfic sobre l'habitatge- i posi fil a l'agulla sobre les polítiques que proposem per garantir l'accés a un habitatge digne i assequible als nostres ciutadans, fent-ho compatible, com deia abans, amb

l'anhel que compartim de garantir el creixement sostenible del nostre país. Unes polítiques que quedaran plasmades en el **projecte de llei per al creixement sostenible i el dret a l'habitatge** que estem acabant d'enllestir i que ens hem compromès a entrar a tràmit parlamentari abans de finalitzar aquest període de sessions.

El projecte de llei ataca el problema de l'habitatge des de diversos fronts amb l'objectiu de **disposar de 1.500 pisos addicionals a preu assequible en un període de tres anys**, moderar el creixement urbanístic i turístic perquè sigui més sostenible i evitar la pressió demogràfica que impacta molt negativament en la disponibilitat d'habitatge de lloguer.

Abans deia que la problemàtica que ens ocupa prové de quatre grans causes interrelacionades entre sí: l'increment de la població, la pressió turística, la inversió estrangera especulativa i els costos elevats per fer habitatge nou de lloguer.

Si ens centrem en la primera de les causes, i per tal de moderar l'augment sostingut de la població en els darrers anys, que no només afecta a l'accés a l'habitatge, sinó a la disponibilitat i la qualitat futura de molts altres recursos i infraestructures, el projecte de llei preveu una sèrie de **modificacions de la Llei qualificada d'immigració** que detallaré més endavant i que complementen els canvis reglamentaris que hem aprovat en els darrers mesos pel que fa a les quotes d'immigració.

La segona de les causes fa referència a la pressió turística i a l'impacte que ha tingut sobre l'oferta d'habitatges de lloguer, per la proliferació durant la darrera dècada d'habitatges d'ús turístic. Si bé és cert que durant la legislatura anterior ja vam prendre la decisió valenta de suspendre l'atorgament de la majoria de noves llicències, resulta palès que no va ser suficient per evitar que des d'ençà i fins a la suspensió generalitzada del 2023 s'hagin autoritzat fins a 200 nous HUT's i, per tant, que 200 habitatges no s'hagin destinat al lloguer. I, malgrat aquesta suspensió, al dia d'avui hi ha el nombre ingent de gairebé 2.800 HUT's autoritzats.

Cal doncs anar més enllà, i per aquest motiu el projecte de llei **prohibeix indefinidament i sense excepció l'atorgament de noves llicències**, no només d'HUT's, sinó també d'apartaments turístics, i al mateix temps estableix un nou **sistema de caducitat temporal de les llicències** atorgades fins ara, que només es renovaran si es compleixen criteris estrictes i exigents de qualitat, i sempre que els edificis tinguin un 30% o més d'unitats immobiliàries destinades a HUT's. Finalment, se suspendran indefinidament les llicències si un HUT no ha fet cap registre al Registre d'Ocupació d'Allotjament Turístics (ROAT) en el període d'un any.

A més, per tal de moderar l'increment del nombre de turistes i que aportin més valor afegit, proposem donar continuïtat i **reforçar els controls en l'aplicació i el funcionament de la taxa turística, i incrementar-la** en el termini d'un any, al terme d'un treball consensuat amb el sector turístic. Un diàleg que també ha de desembocar eventualment en **la implantació d'una vinyeta** per circular en vehicle privat o en autobusos per als excursionistes.

La tercera causa fa referència a la inversió estrangera en el sector immobiliari. Des d'aquesta perspectiva, el projecte de llei preveu **aplicar un gravamen més elevat sobre la plusvàlua immobiliària**, especialment l'obtinguda fins al segon any, que esdevé del 20%, decreixent de forma progressiva fins al desè any des de l'adquisició del bé immoble per tal de desincentivar les compravendes purament especulatives. Un increment que segueix afavorint els residents a partir del cinquè any i manté les exempcions en curs com la reinversió en un primer habitatge.

Precisament, per tal d'incentivar la compra del primer habitatge, el topall del cost de l'habitatge per accedir a **l'exoneració de l'Impost de Transmissions Patrimonials**, per a residents de més de cinc anys, passarà de 360.000 a 500.000 euros, per adaptar-se a l'evolució del mercat.

I no podem parlar de l'adquisició d'un primer habitatge sense fer balanç del programa d'aval que va posar en funcionament el Govern la legislatura passada; en aquest sentit, som conscients que els requisits per accedir-hi són exigents i que la mesura no està donant els resultats esperats amb només set sol·licituds acceptades, raó per la qual estem treballant, juntament amb el sector bancari, en **mecanismes que donin més facilitats a la compra d'habitatges**, especialment per a les famílies i els joves, sense posar en perill la seva capacitat de consum.

Més d'una dècada després de l'obertura econòmica, tenim l'experiència i el coneixement suficient per saber quin és el tipus d'inversió estrangera que ha tingut molt d'èxit -i, per tant, cal acotar-; i quin tipus d'inversió estrangera cal incentivar. La inversió estrangera immobiliària està generant alguns problemes i també planteja alguns reptes, i hem de garantir que no acaba implicant l'accés a l'habitatge de les persones que viuen i treballen al nostre país. Per aquest

motiu, el projecte de llei articula unes mesures sense precedents del que volem que sigui la inversió estrangera immobiliària en el futur, per ordenar-la i fixar certes limitacions.

Així, es limiten a 2 béns immobles com màxim les adquisicions per part de persones físiques o jurídiques no residents o que portin residint menys de 3 anys al país, **es prohibeixen d'ara endavant les promocions immobiliàries estrangeres, i es canvia el paradigma en la correlació entre quota d'immigració i inversió estrangera;** fins ara, si s'autoritzava una inversió estrangera vinculada a la residència posterior al país, aquesta residència es concedia automàticament perquè sempre existia contingent de quota vigent, mentre que a partir d'ara, s'aprovarà cada any un contingent de quota finit a partir del qual la inversió estrangera ja no podrà comportar de forma automàtica la residència.

Tanmateix, totes aquestes mesures que volen fer compatible el creixement sostenible i el dret a l'habitatge, si realment pretenem que aquest dret sigui una realitat, s'han d'acompanyar d'una política pública de **continuïtat en l'adquisició o lloguer d'immobles**, una política que fins al moment ja ens permetrà **disposar d'un parc públic de gairebé 300¹ pisos**. De fet, aquest estiu ja es faran les primeres vint-i-set adjudicacions dels pisos a l'edifici de Tobira d'Andorra la Vella i se'n faran quaranta més a finals d'any a l'edifici de Roureda de Sansa d'Andorra la Vella i a l'edifici Hermus d'Encamp.

Hem de seguir esforçant-nos, però, per incrementar aquest parc immobiliari, i és per aquesta raó que, d'acord amb el compromís adquirit fa uns mesos de destinar com a mínim 10 milions d'euros anyals d'inversió a l'habitatge públic, volem construir un segon edifici a la Borda Nova d'Andorra la Vella en una de

¹ Document annex amb el llistat complet.

les dues parcel·les que l'antic Comú ens va cedir, un segon edifici en un terreny de cessió comunal a la Massana i un tercer edifici en un terreny que era propietat de Casa Rossell. Aquests projectes permetran incrementar el parc públic en uns 150 habitatges addicionals aproximadament.

També preveiem modificar el **reglament que regula les condicions d'accés als pisos del parc públic d'habitatge a preu assequible** que vam aprovar fa unes setmanes per ampliar-ne l'abast i donar-hi cabuda als joves que viuen a casa dels seus pares i mares i no poden acreditar que destinen més d'un 30 per cent dels seus ingressos a pagar el lloguer. En aquest sentit, volem continuar fent possible que les persones joves puguin desenvolupar el seu propi projecte de vida, la qual cosa complementa el Programa que des del 2020, ja ha permès que 93 noies i nois d'entre 22 i 30 anys s'hagin pogut emancipar.

No puc finalitzar el capítol sobre l'habitatge sense fer referència, tanmateix, a una de les mesures més discutides, però que al mateix temps em semblen més raonables del projecte de llei que ben aviat serà sotmès a la vostra consideració, i que per tant defensem i seguirem defensant des del Govern. Com saben, Andorra disposa d'una quantitat d'habitatges buits fruit de diverses casuístiques, que a hores d'ara ens és difícil de determinar. Però independentment de si finalment seran 500, 50 o 5 habitatges buits, els pregunto, crec que de manera prou enraonada: quin sentit té tenir aquests pisos buits en un context on moltes persones i famílies tenen severes dificultats per trobar un pis, i encara més a un preu assequible? I encara que no existís aquesta problemàtica, quin sentit té fer com qui no veu davant un nombre més o menys important de pisos que des de fa anys i malgrat diverses possibilitats de regularització, encara no s'han incorporat al tràfic econòmic o ho han fet sense contribuir en els mateixos termes en què ho fan els propietaris que sí exerceixen la funció social de la propietat?

Crec que la resposta a aquestes dues preguntes és prou evident, sobretot quan sabem que el **mecanisme de cessió dels pisos buits** que proposem no afecta el dret a la propietat, i que només vol que aquesta cessió sigui la *ultima ratio*, perquè del que es tracta és d'incentivar que el propietari el posi ell mateix en el mercat de lloguer. Només en darrera instància tindrà lloc la cessió temporal i obligatòria de l'ús a favor del Govern, a canvi d'un preu just per al propietari; i dic bé temporal, perquè sempre mantindrà l'opció de recuperar el seu pis si el vol llogar, vendre o usar.

Com he dit, defensem i seguirem defensant aquesta mesura, però també reitero que tant pel que fa a aquesta mesura, com pel que fa a la mesura de revocació d'una part de llicències d'habitatges d'ús turístic, mantindrem una actitud oberta i constructiva per si cal incorporar salvaguardes que infonguin tranquil·litat a les persones o sectors concernits; sempre, però, que aquestes garanties no desvirtuïn l'eficàcia d'aquestes dues propostes que per a nosaltres són ineludibles si volem fer compatible el dret a l'habitatge amb el creixement sostenible.

Vull evitar llançar prematurament les campanes al vol sobre quan veurem els resultats efectius i definitius de totes les mesures que he desgranat fins ara, però estic plenament convençut que aquests resultats tindran lloc i ens permetran aplicar una **desintervenció gradual del mercat de l'habitatge de lloguer**. No puc anticipar quan serà perquè no és un pas que es pugui fer de cop i de manera irreflexiva, però l'horitzó a mitjà termini ha d'estar presidit per un canvi de rumb clar: cal passar de polítiques intervencionistes a polítiques més reguladores. No ens podem desviar de la idea inicial d'anar liberalitzant el mercat de l'habitatge de manera progressiva perquè a ningú se li escapa que tenir permanentment intervingut el mercat de lloguer no és la solució ni és la

formula més respectuosa amb la seguretat jurídica o amb la necessitat d'incentivar que els propietaris privats tornin a construir habitatge destinat al lloguer.

En parlarem més a fons quan toqui debatre al tomb d'aquest projecte de llei en aquesta mateixa Cambra, però penso que ha quedat clarament demostrat aquests darrers mesos que el Govern i els grups parlamentaris qui li donen suport som aquí per defensar l'interès general i en cap cas la pluralitat d'interessos particulars, i per intentar resoldre de manera decidida i ambiciosa, en conseqüència, els problemes actuals de les nostres ciutadanes i els nostres ciutadans.

Senyores i senyors consellers,

Ahir celebràvem la darrera de les **reunions informatives sobre l'Acord d'associació** amb la Unió Europea que hem fet a totes les parròquies i al Pas de la Casa al llarg d'aquest darrer mes. Unes reunions on han assistit gairebé un miler de persones, que han tingut gairebé 2.000 visualitzacions, i on hem respost més de 200 preguntes.

Tal com ens vam comprometre, una vegada tancat i publicat el text de l'Acord hem intensificat la campanya d'informació prop de tots els sectors econòmics i socials, i les reunions públiques obertes a tota la ciutadania ens han permès copsar de primera mà quins són els neguits que genera l'Acord i resoldre els dubtes plantejats de manera individualitzada. Uns dubtes que a vegades queden allunyats dels grans debats polítics que ens ocupen. Aquest és un exercici del tot necessari i que hem de continuar fent des de totes les institucions, per parlar obertament i amb franquesa dels avantatges i desavantatges que implica aquest

nou encaix amb la UE, amb l'objectiu que tothom tingui una opinió formada quan se celebri la consulta vinculant, el proper any 2025.

A més, durant les properes setmanes també disposarem de **les conclusions de l'estudi d'impacte de l'Acord d'associació** amb la Unió Europea que ha encomanat l'Andorra Recerca i Innovació seguint els procediments de publicitat i concurrència, i que ens permetrà per tant disposar d'una radiografia completa, fidel i nítida de les implicacions que tindrà una eventual entrada en vigor de l'Acord d'associació que hem negociat en tots els aspectes.

No fa gaires setmanes vam celebrar en aquesta Cambra una sessió informativa extensa i molt completa sobre l'Acord d'associació amb la Unió Europea i, per tant, crec que no escau que avui reproduïm el debat que ja vam mantenir. Permetin-me només que els actualitzi alguns elements d'informació sobrevinguts, ja que des d'ençà, disposem de la **versió definitiva escrita del text en anglès**, disponible i accessible per a tota la ciutadania, i en els propers dos mesos tindrem a l'abast la traducció del mateix text a totes les llengües oficials de la UE i a la nostra llengua pròpia i oficial.

D'altra banda, la versió actual de l'Acord d'associació **ha transitat a hores d'ara de la Comissió Europea cap al Consell de la UE**, i tot fa preveure que el procés de validació del text tant per part del Consell com per part del Parlament Europeu sorgit de les urnes de la setmana passada tingui lloc d'aquí a finals d'any. A partir d'aquí, com vostès saben i ens hi hem compromès incansablement, convocaré la **consulta vinculant** que determinarà si se sotmet el text negociat durant els darrers nou anys amb la Unió Europea a la ratificació d'aquesta Cambra.

Aprofito l'ocasió per agrair la tasca ingent que està portant a terme la Secretaria d'Estat per a les Relacions amb la Unió Europea en tot aquest procés no exempt de crítiques sovint desproporcionades i immerescudes. I vull agrair també la feina portada a terme pels membres que formen part del Pacte d'Estat per a l'Acord d'associació amb la UE, al qual recentment també s'hi ha sumat Liberals d'Andorra; un Pacte la porta del qual continua oberta als dos grups parlamentaris que fins ara no s'hi han volgut sumar.

I des d'aquesta mateixa tribuna també vull reconèixer el suport de tots els meus predecessors en aquesta matèria, perquè com he dit diverses vegades, l'assoliment d'aquest Acord no és el resultat d'un caprici o una obsessió d'uns quants, no és patrimoni de cap partit polític ni del Govern de torn; ben al contrari, és el denominador comú, el resultat de la visió i el treball que han portat a terme els successius governs i les seves majories parlamentàries en els darrers trenta anys.

La història està sovint dominada per les continuïtats i les transformacions que solen ser més graduals, però de tant en tant apareixen etapes de discontinuïtat que poden marcar un punt d'inflexió en l'evolució d'un país; va ser el cas de la Constitució de 1993, i ara, penso que no és exagerat afirmar que ens trobem en un moment similar al dels anys noranta del segle passat per la importància que tindrà l'Acord d'associació amb la UE o, dit d'una altra manera, per la transcendència que tindria tancar la porta a aquesta oportunitat irrepetible.

I la funció fonamental de les persones que tenim responsabilitats polítiques és de fer el que sigui al nostre abast per garantir la prosperitat del nostre país a llarg termini, per a les generacions actuals i futures, més enllà dels nostres anhels electorals i partidistes immediats o propers. Cada cop som més els que no tenim

cap dubte quin és el millor camí, o més ben dit **l'únic camí possible, per assegurar aquesta prosperitat en el futur.**

Senyores i senyors consellers,

Al marge de la consecució d'una sèrie d'objectius que són més peremptoris a curt termini, com l'accés a l'habitatge assequible o la millora del poder adquisitiu de la ciutadania, l'economia andorrana ha d'assolir, a mitjà i llarg termini, **un creixement sostenible des d'una triple perspectiva: econòmica, mediambiental i social.**

Permeteu-me que em centri en la primera.

Actualment, existeix un debat pel que fa a les **limitacions del nostre model productiu**. És cert que la forta expansió del turisme i la construcció han contribuït i contribueixen decisivament en les etapes de bonança econòmica a millorar el benestar de la nostra societat. És gràcies a l'impacte que generen aquestes activitats a les arques de l'Estat, tant per al Govern com per als comuns, que podem invertir en millors infraestructures, en una sanitat o educació de més qualitat, o en més polítiques socials. Ara bé, també convindran amb mi que són dos sectors productius que consumeixen molts recursos: necessiten moltes persones per treballar, amb la pressió demogràfica que comporta; utilitzen molts recursos naturals, com el territori, l'aigua o l'electricitat, que en el cas del nostre país són clarament finits; i són models tecnològicament febles i que requereixen força infraestructures per poder tenir un horitzó i una evolució estables. Per tant, són sectors que han d'evolucionar cap a escenaris de major efectivitat i eficiència, sobretot si tenim en compte que són sectors madurs a casa nostra.

Aquest debat, no és -en absolut- nou, si ho recorden bé durant la sessió informativa sobre la UE vaig destacar que fa més de trenta anys l'excap de Govern, Òscar Ribas Reig, ja ens alertava sobre “el perill que comporta fonamentar la vida econòmica d’una nació, d’un estat, en una monoeconomia”.

Ens trobem, doncs, davant d’un repte importantíssim: **la diversificació i la innovació del nostre model econòmic i productiu**, apostar per l’establiment d’activitats que requereixen poca infraestructura amb personal altament qualificat. És en aquest sentit que creiem imprescindible que el Govern fomenti les millors condicions perquè les empreses puguin competir en mercats cada vegada més globals i exigents.

Hi ha empreses a casa nostra que, gràcies a l’obertura econòmica, a la Llei d’economia digital, l’emprenedoria i innovació, aprovada la legislatura passada i al posicionament d’Andorra en l’ecosistema del *blockchain* i dels actius digitals, a poc a poc han aconseguit fer-se un lloc entre el sector de la salut, de la biotecnologia o dels esports. L’obertura econòmica, la superació d’un procés d’homologació altament exigent, l’establiment de marcs jurídics que aporten seguretat als sectors i els atractius inherents a Andorra **han propiciat que en aquests darrers anys el sector privat especialitzat en aquests àmbits comenci a proliferar**. Però no és suficient.

L’empresariat té un paper fonamental per descobrir i aprofitar les noves oportunitats que pot oferir el mercat nacional i internacional. Convindran amb mi que **l’evolució del concepte de sostenibilitat en l’àmbit empresarial** ens porta cap a un enfocament més ampli, on és possible generar beneficis socials, ser respectuós amb el medi ambient i, alhora, ser productiu, competitiu i generar beneficis. Ho vam veure amb motiu del lliurament dels Premis CEA, ho veiem en el caràcter de les nostres empreses que fa anys que han abandonat el patró

més clàssic, més propi del segle XX, per començar també a compartir i treballar pels reptes globals, sense perdre de vista la rendibilitat econòmica.

Si el paper de l'empresariat és fonamental, no ho és menys el del Govern des d'un punt de vista microeconòmic, gràcies al foment de la cultura de la innovació mitjançant una **estratègia clara i concisa centrada en la captació i la retenció del talent** i en el desenvolupament de nous sectors productius innovadors i sostenibles, o facilitant la transferència del coneixement des de la Universitat d'Andorra i els centres de recerca del mateix teixit productiu. És en aquest sentit que estem recollint les aportacions que ens fan des del sector privat perquè **l'UdA pugui oferir formacions acadèmiques amb la col·laboració d'empreses vinculades a la biomedicina i la innovació**. I estem apostant de manera embrionària, però convençuda per la creació d'una **àrea o un espai d'innovació** aprofitant les sinergies entre l'entorn acadèmic i el professional.

Un altre dels aspectes cabdal és **potenciar la internacionalització de les nostres empreses, i el vehicle per a fer-ho és l'Acord d'associació** que ens permetrà obtenir l'equivalència dels nostres productes als de la resta de la UE, obrirà noves portes als nostres professionals per generar més i millors llocs de treball, per oferir noves oportunitats als joves i per originar nous ingressos per a l'Estat. Els resultats no seran immediats, però aquest escenari només és possible aconseguint, com he dit, l'equivalència tècnica i normativa que ens donarà l'Acord d'associació.

Però perquè totes aquestes actuacions puguin donar els seus resultats també han d'anar acompanyades d'actuacions de caràcter macroeconòmic, **han de desenvolupar-se en un entorn institucionalment estable i jurídicament segur**, ja que l'interès forà va més enllà dels avantatges fiscals que pugui oferir Andorra i també se centra en el compromís i l'acompanyament de

l'Administració, oferint nous atractius a les empreses, o afavorint un marc de relacions internacionals estable amb la resta de països, aspectes tots ells que també centren la nostra atenció i que explicaré amb posterioritat.

Senyores i senyors consellers,

Els parlava d'aquest model de creixement sostenible que implica assentar les bases d'una altra manera de fer dels sectors tradicionals -turisme i construcció-; però en molts casos no es tracta de què fem sinó, sobretot, de com ho fem. I aquesta nova manera de fer les coses ens ha de venir en bona part determinada pels resultats dels **estudis de capacitat de càrrega parroquials** que estan duent a terme els comuns. Per posar-los un exemple, les conclusions preliminars dels estudis de càrrega de la parròquia de la Massana, que analitzen els diversos paràmetres sobre la capacitat de creixement de la parròquia, han determinat que el sistema de col·lectors i la xarxa d'aigua potable s'han d'adequar per assegurar-ne el creixement sostenible. Per aquest motiu, el Comú, en un exercici de responsabilitat, va decretar una moratòria de les llicències de parcel·lació de terrenys i noves urbanitzacions² mentre es treballa en una solució eficaç.

D'aquí la importància dels resultats d'aquests estudis, que esdevenen una eina molt potent per al diagnòstic de la complexa relació entre creixement demogràfic i sostenibilitat. Els estudis de càrrega ens han de permetre anticipar i planificar més i millor les infraestructures energètiques, de mobilitat o els equipaments públics en àmbits com la salut, l'educació, la cultura o l'esport. També la disponibilitat de recursos naturals depèn, en part, de les infraestructures i de l'eficiència en el consum. Per tant, la capacitat de càrrega no s'ha de llegir únicament com una limitació al creixement futur -que, en part,

² Ordino i Escaldes-Engordany també tenen una moratòria sobre les llicències urbanístiques.

és així-, sinó també com una previsió dels canvis, inversions i adaptacions que seran necessaris en el futur per fer front a un creixement determinat.

De la mateixa manera, aquestes anàlisis també seran un peça important a l'hora d'emprendre **la revisió de la Llei d'Ordenament General del Territori i Urbanisme**. La reforma d'aquest text ens ha de permetre implementar un desenvolupament urbanístic perdurable, que preservi els equilibris entre creixement econòmic i conservació del medi natural i el paisatge, i que permeti realitzar previsions i planificacions a mitjà i a llarg termini.

La revisió de la LOGTU és una qüestió de la qual s'ocupen els dos grups parlamentaris que donen suport al Govern, i em consta que la seva voluntat és arribar a un consens transversal amb la resta de forces polítiques. Per tant, em permetran que no anticipi més detalls en aquest àmbit. El que sí està clar és que des de la perspectiva del Govern, aquesta revisió s'ha de fer en consonància amb les directrius del desenvolupament sostenible i el resultat dels estudis de capacitat de càrrega, tenint en compte els canvis als plans d'urbanisme parroquial que en resultaran, i prestant una atenció particular a les promocions d'habitatge de lloguer a preu assequible -tant en l'àmbit públic com en el privat- que no poden quedar només condicionades a la bona voluntat del comú de torn a l'hora de cedir terrenys.

Més enllà de les mesures de canalització i moderació del creixement urbanístic, ja vam anunciar que estàvem disposats a emprendre una política de protecció del nostre territori molt més ambiciosa, orientada a la conservació i millora dels nostres paisatges. En aquest sentit, el Ministeri de Medi Ambient, Agricultura i Ramaderia està treballant amb els comuns per **assolir un 30% de protecció del territori l'any 2030**. I com que protegir el territori també implica protegir les nostres espècies, per primera vegada s'han aprovat quatre **plans de**

recuperació d'un total de 15 espècies -l'àliga daurada, el voltor negre o el trencalòs, entre d'altres-. Paral·lelament, també s'està treballant en la candidatura d'Andorra com a **Reserva de la Biosfera** amb la voluntat de poder-la presentar aquest mes de setembre a la UNESCO.

L'any 1995, en la Conferència Mundial sobre Turisme Sostenible, organitzada per les Nacions Unides, l'OMT i la UE, es va adoptar la Carta del Turisme Sostenible, que declarava que el turisme havia de ser a llarg termini, viable econòmicament i equitatiu per a les comunitats locals. La idea sobre *quants turistes són molts turistes per a una destinació* ja aflorava en aquell moment, alertant que el turisme no podia comprometre la qualitat de vida dels residents.

Pot el nostre país rebre cada any 9,3 milions de visitants? Podem permetre'ns créixer anualment un 11 per cent en el nombre de visitants? Quants turistes són molts turistes per Andorra? Són qüestions que evidentment conviden a la reflexió, que generen opinions molt divergents i respostes que basculen entre la sostenibilitat i la competitivitat del sector. El que està clar és que el turisme no pot quedar fora del debat sobre el creixement sostenible. D'acord amb aquesta premissa, el Ministeri de Turisme i Comerç disposarà al mes de desembre de **l'estudi relatiu a la capacitat de càrrega turística del país**, que ens han de guiar a l'hora de determinar les mesures necessàries per garantir la sostenibilitat i la qualitat del sector turístic. Unes mesures que complementaran les que ja haurem anticipat en l'àmbit turístic en virtut del Projecte de llei sobre el creixement sostenible i el dret a l'habitatge i que he desgranat abans.

A finals d'aquest 2024, el Ministeri de Turisme i Comerç també preveu presentar el **projecte de llei de turisme**, prèviament consensuat amb els sectors implicats, amb l'objectiu de fomentar i promoure la principal activitat econòmica del nostre país de manera ordenada i planificada, i amb una atenció particular a la formació continuada, la innovació constant, la modernització permanent i el control de la qualitat.

El que volem és endreçar i modular el flux de visitants que cada any rep el nostre país, i per fer-ho no podem centrar-nos només en els turistes -en les persones que pernocten a Andorra-, atraient cada cop més perfils amb més poder adquisitiu, sinó que cal incidir especialment en els excursionistes. Particularment, pel repte que aquesta modalitat de turisme representa per a la xarxa viària i per a la mobilitat interna del país, sobretot en dates de màxima afluència.

És per tot plegat que, com deia anteriorment, sense esperar el resultat de l'estudi de capacitat de càrrega, ja hem iniciat els treballs per valorar un **increment de la taxa turística**.

Senyores i senyors consellers,

Els parlava d'aquest compromís d'avançar cap **un creixement sostenible des d'una triple perspectiva**: econòmica, mediambiental i social.

Permeteu-me que m'aturi en la perspectiva mediambiental. La legislatura passada vam iniciar una cursa de fons amb un doble objectiu: **reduir la dependència energètica** mitjançant la diversificació de les fonts d'energia – actualment FEDA compra a França i Espanya el 80% de l'electricitat que consumim– i, alhora, buscar una **producció que provingui de fonts renovables**.

Sota aquestes premisses continuem avançant en el desplegament del **Pla sectorial d'infraestructures energètiques** i en la promoció d'altres instal·lacions de producció d'energia, fomentant l'estalvi i l'eficiència energètica en el marc de l'edificació i la mobilitat. És el cas de l'ampliació de les xarxes de calor - presents a la Ribera de Canillo, a Andorra la Vella, a Escaldes-Engordany i al Pas de la Casa-, la inclusió de la biomassa com a font de producció d'energia renovable a la central de cogeneració d'Incles, el parc solar de Grau Roig o el futur parc eòlic del Pic del Maià. Aquest projecte que per si sol podrà abastir més del 10% de la demanda nacional i que, per tant, és del tot estratègic per apropar-nos a l'assoliment de l'objectiu de produir un 33% de l'energia que consumim de cara al 2030. Les obres del **parc eòlic del Maià** està previst que comencin el 2025 després de la corresponent aprovació del pla.

A aquests projectes s'hi sumen tots els esforços que fan els particulars gràcies a la Llei d'impuls de la transició energètica i del canvi climàtic (LITECC), que inclou programes ambiciosos com el **pla Renova** per a la rehabilitació d'edificis en clau d'eficiència energètica. De fet, la potència instal·lada en energia

fotovoltaica ha crescut exponencialment aquests darrers anys i ja representa l'11% de la producció nacional. L'objectiu és continuar facilitant aquestes actuacions, o que més empreses puguin sumar-se al programa Llum Verda que ja compta amb 100 entitats que consumeixen electricitat de fonts 100% renovables.

Un dels reptes i objectius claus de la legislatura també és **l'acompanyament al teixit ramader i agrícola** perquè pugui continuar sent atractiu per a les generacions més joves i tingui un valor productiu que n'asseguri la perdurabilitat. És per aquest motiu que el Govern ha **ampliat fins a un 16% la partida econòmica que es destina al sector primari, disposant a hores d'ara d'una partida total de 3,5 milions d'euros**, a la vegada que també s'han modificat els criteris i els valors per adjudicar les subvencions en clau de major equitat.

Aquest suport al sector primari no només el volem materialitzar des d'un punt de vista econòmic, sinó que també existeixen altres mecanismes per garantir la seva perdurabilitat, com la millora de l'encaix urbanístic de les explotacions ramaderes del país. Des d'aquesta perspectiva, el Ministeri de Medi Ambient, Agricultura i Ramaderia emprendreà una reforma legislativa de la LOGTU que permeti tirar endavant de forma més fàcil explotacions ramaderes d'una sola planta per facilitar el maneig, i que els costos econòmics siguin més assumibles.

Coincidències o no del destí, l'albirament d'un mascle d'os bru al nostre país ha coincidit pràcticament amb l'aprovació del **Reglament de compensació de danys i perjudicis causats a l'agricultura i la ramaderia** per a les espècies de fauna protegides en perill d'extinció o en grau d'amenaça superior. Un text que ja es va començar a treballar l'anterior legislatura i que enguany s'ha tancat amb el consens de l'Associació de Pagesos i Ramaders d'Andorra (APRA)

contemplant uns líndars de compensacions que són molt beneficiosos, però alhora justos.

A més, també s'ha consensuat una **modificació de la Llei de la caça** amb la Federació Andorrana de Caça i Pesca que entrarem a tràmit parlamentari abans del període estival.

Senyores i senyors,

Al llarg del primer trimestre d'enguany vam iniciar el **procés participatiu sobre el transport públic i la mobilitat sostenible** que va comptar amb l'opinió de 200 persones de la societat civil i dels sectors implicats en la mobilitat del país. D'aquest procés en van sorgir **més de 400 propostes** que actualment es troben en curs de validació. L'objectiu d'aquest exercici no és altre que obtenir un reflex fidel de la mobilitat interna, de copsar de primera mà l'opinió de la població sobre el transport públic, la gestió de la mobilitat interna i les infraestructures per tal de configurar un pla de mobilitat més sostenible i eficaç.

La **gratuitat del transport públic** ha implicat un increment molt significatiu del nombre d'usuaris, que pràcticament s'han doblat. Aquest augment ens fa ser molt més exigents per tal d'oferir un servei de qualitat amb una adaptació constant de les línies nacionals per millorar-ne l'eficiència i la fiabilitat. Tot i l'augment dels usuaris del transport públic, la xarxa viària del país continua patint tensions, per una dependència excessiva de l'ús del vehicle privat i per les limitacions en les infraestructures públiques.

És des d'aquesta perspectiva que s'estan analitzant totes les propostes, algunes de les quals es volen tirar endavant com més aviat millor, com ara **la creació necessària d'una autoritat nacional del transport**. De la mateixa manera, el Govern també preveu tenir enllestit a finals d'any **l'avantprojecte d'un nou sistema de transport públic urbà de viatgers segregat** i, a finals del 2026, el pla sectorial d'infraestructures del transport segregat. Amb aquests nous estudis es fa un pas més per poder trobar el millor model de transport públic segregat que permeti donar fluïdesa a la mobilitat del país, i descongestionar el sistema actual.

És obvi que la descongestió del trànsit no l'assolirem sinó millorem certs punts conflictius de la xarxa viària del país. Per aquest motiu, durant aquest primer any de legislatura el Ministeri de Territori i Urbanisme ha prioritzat -juntament amb el Comú de la Massana- la signatura dels convenis amb els propietaris dels terrenys afectats per **la desviació de la Massana i Ordino** per començar-ne les obres sense demora.

Una altra de les obres essencials per descongestionar la xarxa viària és **l'acabament del vial de Sant Julià de Lòria**. Per això, treballem en paral·lel perquè aquesta tardor ja s'iniciïn els treballs de protecció de caiguda dels blocs rocosos i la perforació del túnel de Rocafort.

Aquestes dues infraestructures estaran acabades abans de finalitzar la legislatura.

Al marge de la resta d'intervencions en els treballs de manteniment i conservació de carreteres que es porten a terme, en destaco dues que són particularment importants per a la millora de la circulació i la seguretat vial: **l'exemple de la carretera general 2 a la zona de la Trava** –a Canillo-, una obra altament reivindicada que ja s'ha enllestit, i **la construcció d'un dic de protecció al riu d'Aixirivall** – a Sant Julià de Lòria- que es licitarà durant les pròximes setmanes.

Tanmateix, la mobilitat interna també vol dir tenir infraestructures estratègiques per al país com és el cas de **l'Heliport Nacional**, un projecte que ha estat en mans dels diferents executius des del 1985, i que a finals del 2025 serà una realitat. L'heliport de la Caubella – a Pal- preveu que pugui absorbir entre 2.000 i 3.700 operacions anuals. Les obres, que van començar el passat mes d'octubre, compten amb un seguiment acurat per part del Govern, l'empresa concessionària i la propietat delegada perquè tinguin el mínim impacte en el paisatge en una zona ja antropitzada.

Aquesta necessitat de trobar alternatives que convisquin amb les comunicacions per carretera encaixa clarament amb l'aposta per continuar amb la implicació governamental en la gestió de **l'aeroport d'Andorra-La Seu d'Urgell** i la necessitat d'explorar la viabilitat d'obrir noves rutes comercials, com ha estat el cas de Palma, a Mallorca, al desembre passat, amb un balanç molt satisfactori. Les potencialitats d'aquesta infraestructura, que també està esdevenint una terminal per a clients de vols privats gràcies a la inversió d'una empresa andorrana, són moltes i no volem renunciar a ampliar-les amb altres capitals europees com París, que permetrien connectar amb moltes destinacions, especialment d'Àfrica i Àsia, i que se sumarien a les ja disponibles des de Madrid amb Amèrica Llatina.

I ja que parlem d'infraestructures cabdals per a Andorra situades a les zones frontereres, no puc deixar d'esmentar que el proper 25 de juny tindrà lloc a l'Hospitalet-près-l'Andorre una nova sessió intermitja del diàleg transfronterer amb Occitània, que coincidirà **amb l'inici de les obres de la galeria paraallaus H2**. Unes obres que són essencials per garantir la seguretat i la fluïdesa del trànsit en aquesta carretera que connecta Andorra i França, així com la qualitat de vida dels habitants de la zona. En aquesta via s'han produït més de 60 allaus en els darrers 40 anys, provocant nombrosos talls de circulació amb les conseqüències del tot negatives que comporten per a Andorra i, particularment, per al Pas de la Casa. Aquesta millora és conseqüència de la implementació dels convenis signats amb França relatius a les carreteres en què invertirem prop de 20 milions d'euros en territori francès per millorar la mobilitat de la zona i per repercutir positivament en la dinamització econòmica del nostre territori.

Senyores conselleres, senyors consellers,

Podríem considerar que algunes mesures que hem implementat i volem implementar són fruit d'una resposta ràpida i immediata davant d'una determinada conjuntura. Però n'hi ha que no. N'hi ha que responen a un compromís ferm, decidit i estable en el temps com el de garantir i millorar el poder adquisitiu de les persones assalariades, una mesura que hem aplicat des de l'any 2019. Sense anar més lluny, aquest any **s'han incrementat tots els salaris per sobre del mínim i fins al mitjà un 4,6%**, corresponent a l'IPC del 2023. I des de l'inici de la passada legislatura fins aquest any, **el salari mínim ha crescut un 31%**, el doble que l'IPC acumulat durant el mateix període (15%).

Ara bé, els hi seré del tot franc; les revisions salarials més enllà del salari mínim que hem aplicat aquests darrers anys **haurien de ser fruit d'una negociació col·lectiva entre patronal i sindicats**, fruit d'una entesa i de la recerca d'aquest punt d'equilibri que no acaba de quallar en el si del Consell Econòmic i Social. El Govern farà els deures que té pendents i, tal com va anunciar la ministra de Treball, tindrà enllestit pròximament l'estudi sobre el cost de la vida que ha de guiar a totes les parts – a nostres també- per tenir una visió més fidedigna sobre quin és el cost mitjà de les despeses en consum de les llars andorranes. Però els interlocutors no poden seguir mirant cap al Govern per tal que any rere any dictamini quant i com s'han d'augmentar els salaris superiors al mínim, i han d'assumir les responsabilitats que la llei els encomana.

Així i tot, des del Govern mantenim novament el nostre compromís amb la Carta Social Europea i amb **l'augment progressiu del salari mínim fins a arribar al 60% del salari mitjà**. Amb el darrer increment del salari mínim i tenint en compte que el salari mitjà és a hores d'ara de 2.481 euros, cada vegada ens acostem més al compliment d'aquesta obligació i ens situem a 5 punts d'arribar-hi (55%).

Una altra de les qüestions que està estretament vinculada a la patronal i els sindicats són les **polítiques d'immigració**. Unes polítiques que, com assenyalava fa una estona, aquesta primavera han variat substancialment dels darrers tres anys, durant els quals vam primar polítiques més flexibles per donar resposta a un escenari molt concret: la fi de la pandèmia de la Covid-19 i les dificultats de les empreses de serveis per trobar persones per treballar i per la necessitat que aquestes empreses tenien de consolidar els seus equips de treball.

Per això, durant dos anys, s'han dut a terme un seguit de mesures que facilitaven -i molt- la contractació de persones, especialment provinents de països extracomunitaris. Ara bé, entenem que les empreses han tingut temps i mecanismes suficients per consolidar les seves plantilles de treball i també entenem que el ritme de creixement demogràfic del país no pot continuar a un nivell tan sostingut, amb més de 3.400 nous habitants en el darrer any. Aquests motius són els que ens han conduït a posar punt final a aquesta situació excepcional i **retornar als paràmetres immigratoris que hi havia abans de la pandèmia.**

Així, des d'aquesta primavera les persones provinents de països extracomunitaris només poden obtenir un permís de residència i treball si acrediten una experiència prèvia en el sector d'activitat de 4 anys, que es pot reduir proporcionalment si s'ha treballat una o diverses temporades a Andorra. Així mateix, tot i que es manté la quota de temporada d'estiu per al sector turístic, s'ha limitat a 500 treballadors, ampliable com sempre fins a un 30%.

També en matèria de política migratòria, el projecte de llei per al creixement sostenible i el dret a l'habitatge incorporarà mesures com la no concessió del permís de treball de temporada a persones que en temporades anteriors hagin incomplert les seves obligacions, l'eliminació dels permisos de treballadors desplaçats extracomunitaris i la prohibició de treballar per compte propi als titulars d'una autorització de residència i treball durant el primer any de vigència de l'autorització, per no eludir el dipòsit de 50.000 euros.

L'anterior legislatura vam impulsar una modificació de la Llei qualificada de la Justícia, que es coneix planerament com el **Pla de xoc per a la Justícia**, per posar fre a la important acumulació d'expedients i als retards cada cop més importants que afecten als professionals que treballen en l'Administració de Justícia, però, sobretot, que causen un perjudici a la ciutadania. Una de les accions més urgents per tal d'agilitzar i evacuar els processos que s'acumulen a la Batllia era dotar el sistema de més recursos, econòmics i humans. Així, cal posar de relleu que de les 25 places previstes al Pla de xoc, actualment ja se n'han cobert 8 i pel que fa a les altres 17 s'està duent a terme la primera convocatòria externa.

Aquestes mesures, però, s'han de complementar amb l'actualització constant dels procediments judicials, raó per la qual el Ministeri de Justícia està treballant en la tasca ingent de promoure un **nou Codi de procediment penal** adaptat a la realitat actual i que permeti agilitzar els processos penals sense desmerèixer totes les garanties necessàries. De la mateixa manera, tenim previst aprovar enguany un projecte de llei de modificació del Codi penal per permetre **l'adhesió del nostre país al Conveni de Mérida contra la corrupció**.

En l'àmbit de l'interior i la justícia, també cal ressenyar la important feina que s'ha dut a terme i que continuarà duent a terme per actualitzar o promoure noves normes reglamentàries relatives als diferents **cosos especials**, amb l'objectiu de millorar-ne el funcionament i donar més perspectives de creixement professionals als seus membres, així com per dotar-los dels codis deontològics corresponents.

Senyores, senyors consellers,

L'estabilitat és una de les condicions *sine qua non* per avançar i m'atreviria a dir que ho és en qualsevol àmbit de la vida. En política ho és i també per a les institucions; en el nostre cas, per al manteniment del copríncipat parlamentari i de l'equilibri entre el Consell General, el Govern i els comuns. Ara bé, aquest valor no ens ha de portar a caure en l'apatia o la inacció sobre certes qüestions que requereixen una solució. Com es poden imaginar, em refereixo concretament a la reforma del **tractament penal de l'avortament**; una situació que ens obliga a conciliar dos objectius als quals no estem disposats a renunciar: els drets sexuals i reproductius de les dones i el manteniment del copríncipat parlamentari.

De manera discreta i serena, el Ministeri de Relacions Institucionals, Educació i Universitats, treballa amb una proposta per eximir de responsabilitat penal a les dones, dins d'unes determinades condicions i supòsits, que decideixin interrompre voluntàriament l'embaràs. Tot i que no es pugui fer en territori andorrà, aspirem a un acompanyament més ampli i complet per part del Servei Integral d'Atenció a la Dona (SIAD) i, sobretot, aspirem a desvincular la interrupció voluntària de l'embaràs de la resposta penal que existeix actualment en el cas de les dones. Aquest és el camí que tenim traçat i l'objectiu marcat abans que finalitzi aquesta legislatura. I aquest camí sabem que és delicat i complex i que l'hem de fer necessària i conjuntament amb la Santa Seu i els coprínceps i, evidentment, amb totes les forces parlamentàries d'aquest Consell General. Per aquest motiu, els sotmetrem la proposta de text legal corresponent tan bon punt la tinguem consensuada prèviament amb els actors que he esmentats.

El juny de l'any 2021, quan ja havíem deixat enrere els moments més complexos de la pandèmia, **el Govern i els comuns** van segellar un acord per fer front a l'impacte econòmic i social de la Covid-19 mitjançant la creació d'un fons de solidaritat. En aquell moment, es va simbolitzar l'exercici de coresponsabilitat institucional de tots els comuns del país, de col·laboració i lleialtat amb l'Executiu i, especialment, de compromís amb les ciutadanes i ciutadans d'Andorra. I faig al·lusió a aquell moment perquè cal que recuperem l'esperit de cooperació, un esperit que emana de la mateixa Constitució i de la Llei de col·laboració entre l'Administració general i els comuns, per fer front a molts dels reptes del nostre país.

Sense anar més lluny, els comuns tenen un **paper fonamental en les polítiques urbanístiques**, disposen d'informació cabdal per poder desenvolupar polítiques en matèria d'habitatge i els estudis de càrrega -en curs- seran determinants per avaluar i traçar la línia del creixement sostenible d'Andorra. Per aquest motiu, aprofito novament l'ocasió per esperonar als comuns a ser copartícips en la resolució dels problemes de l'habitatge i del creixement sostenible, per facilitar-nos aquelles dades necessàries que ens permetran afinar i fer polítiques més efectives en aquests àmbits.

D'altra banda, el canvi climàtic ens obliga a ser molt més amatents sobre la gestió dels recursos naturals. L'aigua n'és el principal i els comuns tenen un rol imprescindible en la seva gestió. L'actual legislació en matèria de l'aigua data de 1985 i ha arribat el moment de **protegir més i millor aquest recurs**. Amb aquest objectiu, el Ministeri de Medi Ambient, Agricultura i Ramaderia ja ha fet una primera ronda de reunions amb tots els comuns, amb els grups parlamentaris i també amb alguns dels actors implicats per exposar els principals eixos que han de conduir a modernitzar una llei que té 40 anys, amb respecte del marc competencial existent i incorporant la declaració de l'aigua com un bé

de domini públic. A l'estiu disposarem d'un esborrany inicial del text que volem que desemboqui en una llei consensuada.

Els deia en aquesta mateixa intervenció que la creació d'una **autoritat nacional del transport** és una de les propostes sorgides del procés participatiu sobre el transport públic i la mobilitat sostenible. Aquesta proposta no deixa de ser -en certa manera- una crida perquè coordinem i planifiquem millor el servei de transport públic que ofereixen totes les administracions i, per tant, aquí ens caldrà la bona predisposició i la vocació nacional dels comuns.

I per posar un darrer exemple d'aquesta col·laboració necessària: les competències compartides en l'àmbit financer i tributari fan que els comuns siguin uns actors imprescindibles per poder crear **l'Agència tributària única**. Una entitat sobre la qual fa molts anys que se'n parla, sobre la qual fa molts anys que existeix un mandat legal que no s'ha complert, i respecte de la qual sembla que comencem a albirar un escenari favorable perquè pugui ser una realitat. El Ministeri de Finances i els comuns ja han formalitzat la constitució d'un equip de treball que ha de desembocar en la creació d'aquesta Agència; una entitat que suposarà un benefici evident per a les ciutadanes i els ciutadans des de la perspectiva de la liquidació, la recaptació i la inspecció tributàries.

Per tant, no fa dubte que molts reptes presents i futurs del país requereixen la bona entesa i l'esperit de col·laboració entre totes les administracions, i el Govern s'esforçarà tant com calgui perquè així sigui.

Senyores, senyors,

A l'inici d'aquesta intervenció els deia que els principals reptes del país no ens han de limitar la capacitat d'acció en altres àmbits. I concretament no ho ha de fer en els que constitueixen **els pilars bàsics d'un Estat del benestar: l'educació, la salut i les polítiques socials.**

El nivell educatiu d'un país és un dels millors indicadors, sinó el millor, de la seva capacitat per afrontar convenientment el futur. Per assegurar la qualitat educativa de tot l'alumnat andorrà, és crucial vetllar per **una xarxa pública d'escoles cohesionada** i fomentar una convivència harmònica dels tres sistemes educatius presents al país. Malgrat les seves especificitats, el Govern prioritza una educació plural de qualitat, mitjançant la coordinació i el seguiment dels convenis amb els països veïns en matèria educativa, i impulsa accions per garantir uns coneixements específics comuns per a tots els alumnes, així com per dinamitzar iniciatives per a la convivència i l'intercanvi d'alumnes i docents dels tres sistemes educatius. Actualment, el Ministeri d'Educació es troba immers en els treballs tècnics de renovació del Conveni de l'any 2014 entre el Govern del Principat d'Andorra i el Govern de la República Francesa en l'àmbit de l'ensenyament, amb la vista posada en aconseguir els objectius que acabo d'esmentar.

Fa una dècada que les noves tecnologies van irrompre a les aules del nostre país, generant models d'ensenyament diferents. I també és cert que amb el confinament i l'augment de les eines de comunicació digital, **el debat sobre el valor de les tecnologies en el procés pedagògic** està al centre de la comunitat educativa, aquí i arreu, perquè les eines tecnològiques no sempre s'han traduït en termes d'aprofitament pedagògic.

Durant aquests anys, l'Escola Andorrana també ha desplegat el seu model PERMSEA (Pla Estratègic per a la Renovació i Millora del Sistema Educatiu Andorra), que va utilitzar com a base del funcionament diari els dispositius iPad, amb l'objectiu no només de digitalitzar tot el contingut d'aula, sinó també de dotar de competències digitals als alumnes.

La societat està demanant una reflexió sobre el volum d'hores que passen els estudiants davant d'una pantalla, i fins i tot, quan surten de l'àmbit escolar, sobre les hores que dediquen al "lleure digital". És per això que des del Ministeri d'Educació s'ha iniciat un procés de reflexió per tal de definir quin ha de ser el paper de la tecnologia dins de l'aula, i poder ajudar a alumnes, educadors, escoles i famílies en la gestió responsable dels recursos digitals, i fer que la seva utilització sigui sempre amb finalitats pedagògiques definides.

S'estan dissenyant un seguit d'accions concretes que han de portar-nos cap a la definició de l'ecosistema tecnològic escolar. Aquestes accions van des del projecte d'utilització dels iPads a Segona Ensenyança, fins a la modificació dels programes educatius per incorporar la competència digital i el concepte de ciutadania digital.

No vull, però, deixar de destacar el rol essencial de les famílies en aquest àmbit, perquè l'acompanyament que necessiten els menors fora de l'àmbit escolar en l'ús d'aquests dispositius és fonamental. Hi ha una responsabilitat comunitària que comença per cada una de les famílies que han d'assumir un paper actiu en l'educació digital de les seves filles i fills.

Els destacava fa un instant que volem un sistema educatiu estable. Una estabilitat que no s'entén sense totes i tots els **professionals de l'àmbit de la docència**. Per aquest motiu, continuem honorant el compromís iniciat fa anys d'anar reduint el nombre de personal interí. Ja hem assolit rebaixar en molts casos el “famós” 15% d'interins, però tot i així estem estudiant la creació d'un nombre de places noves que puguin ser convocades de manera periòdica durant els tres anys vinents. Aquestes places de nova creació seran convocades mitjançant edicte intern i hi podran concórrer tots els interins.

Per altra banda, en **l'àmbit universitari**, tenim reptes molt interessants i un llarg camí per recórrer; des de l'ampliació de l'UdA i la creació d'una residència universitària fins al seguiment dels programes dels quals es podrien beneficiar els estudiants andorrans gràcies a l'Acord d'associació amb la Unió Europea, que esdevindrà la clau de volta per crear un pol universitari al nostre país.

L'UdA també ha de conviure amb les universitats privades que s'estan implantant al nostre país³ i que incorporen línies en modalitat semipresencial o presencial fent que la necessitat d'un espai de residència temporal per a aquests estudiants sigui cada cop més real. Per aquest motiu, i conjuntament amb el Comú de Sant Julià de Lòria, s'han iniciat converses per explorar la viabilitat del projecte de residència universitària amb l'objectiu de donar resposta a aquesta necessitat.

³ Actualment tenim 5 universitats autoritzades (2 de les quals imparteixen/operatives i que ja ofereixen estudis), i 5 més que estan en curs d'autorització.

Però més enllà del foment de l'ensenyament superior, el rol de l'Administració també és important per revalorar l'aprenentatge i el mestratge d'oficis que en els darrers temps han perdut atractiu. Aquest és l'objectiu que persegueix **l'Observatori de la Formació Professional**, per impactar positivament tant en l'anàlisi de l'oferta educativa (FP) com en les necessitats de cobertura del mercat laboral del nostre país. Es tracta d'una inversió estratègica que pot contribuir significativament a l'adequació de l'educació a les necessitats reals del mercat laboral, millorant la qualitat de la formació i augmentant les oportunitats d'ocupació per als nostres estudiants.

L'Observatori de la Formació Professional ha de ser l'encarregat de recollir, analitzar i difondre informació sobre la demanda de competències professionals, les necessitats de les empreses, les tendències del mercat laboral i l'eficàcia dels programes d'FP, mitjançant l'anàlisi constant de les tendències del mercat laboral. Amb l'inici del nou curs escolar 24-25, es començaran els treballs per crear aquest Observatori.

Senyores i senyors consellers,

Com deia fa una estona, l'educació, la salut pública i les polítiques socials són els grans pilars de l'Estat del benestar. En el nostre cas, **la salut pública** es va configurar en un sistema basat en tres principis fonamentals com són la solidaritat, la lliure elecció i la corresponsabilitat. Un sistema que dona a les ciutadanes i als ciutadans un grau molt elevat d'accessibilitat i de qualitat sanitària, com ho han corroborat al llarg dels anys diferents organismes independents. Així, per exemple, les dades del darrer baròmetre sanitari situaven la valoració del sistema sanitari en un 7,9 de mitjana, una valoració que augmentava fins al 8,5 en les persones majors de 65 anys, la qual cosa contradiu

la imatge que a voltes des d'aquesta Cambra, i en concret des de la bancada de l'oposició, es trasllada a la ciutadania sobre el nostre sistema sanitari.

El sistema de salut pública cal que doni resposta als reptes del moment com l'envelliment progressiu de la població, l'augment de les malalties cròniques, el cost dels nous tractaments i de les tecnologies més punteres disponibles, la salut mental i l'eficiència en la inversió i en els professionals. I és amb aquest objectiu, amb el de donar una resposta als reptes transversals i universals, que s'ha elaborat el **Pacte nacional per a la qualitat, l'eficiència i la sostenibilitat del sistema sanitari**. Entenem que aquesta és una qüestió prou important per arribar a un consens amb tots els actors implicats, una cinquantena, que traci un full de ruta que després s'haurà d'implementar –amb mesures executives, per part del Govern, i mesures legislatives, per part del Consell General– per dotar de més resiliència, eficàcia i perdurabilitat el sistema sanitari. Perquè malgrat el que s'ha dit des d'alguns grups parlamentaris, aquest Pacte no només implica al Govern, sinó també a aquesta Cambra en moltes de les mesures que s'hi proposen.

Deixin-me, però, que m'aturi en un dels eixos d'aquest Pacte. Els països occidentals es troben en un moment de crisi del benestar emocional i de **la salut mental**. Ja abans de la pandèmia, la salut mental es va posar en el focus de l'assistència sanitària. Ni silenci, ni estigmatització, ni invisibilitat. Cal un canvi de paradigma sobre la salut mental i és obvi que el Govern hi té un paper cabdal. Una de les línies estratègiques del Ministeri de Salut és avançar cap a un canvi de model en l'atenció a la salut mental. Un canvi en la concepció de l'assistència, que ha de ser centrada en la persona i amb un enfocament més comunitari, per acabar amb la concepció hospitalocèntrica d'aquestes malalties. Des d'aquesta perspectiva, el desplegament del Pla Integral de Salut Mental i Addiccions dona un impuls a la prevenció, l'atenció, la rehabilitació, la recerca, la formació als

diferents agents i professionals, i la implementació d'un servei d'atenció telefònica gratuïta i en funcionament les 24 hores els 7 dies de la setmana.

D'altra banda, estem acabant de configurar un model plural i adaptat a les diferents necessitats en matèria residencial, amb l'acompanyament i el suport necessaris, mitjançant diferents dispositius: els pisos del Solà d'Enclar, el nou Centre de Salut Mental i Addicions a Escaldes-Engordany, i el conveni amb el Bisbat d'Urgell pel que fa a l'antic seminari de la Seu d'Urgell.

A més, el Ministeri de Salut ha reforçat els recursos humans del Servei de Salut Mental, ha creat la plaça de tècnic en Salut Mental al ministeri, els serveis de psicologia s'han integrat a la cartera de serveis de la CASS i en un termini de tres mesos estarà enllestida **l'Estratègia nacional de prevenció del suïcidi**, tal com ho van demanar tots els grups parlamentaris a finals del mes de maig.

L'elaboració del **Pla oncològic nacional** i la posada en marxa el Registre de tumors, però també les enquestes de salut, que ens permetin disposar d'un sistema d'informació robust, fiable i pràctic, són instruments que ens han d'ajudar a millorar el sistema públic de salut i la seva adaptació constant a les necessitats dels ciutadans.

Una millora que a vegades també requereix una **tasca legislativa**. En aquest sentit, les prioritats en l'àmbit de la salut per al proper any són la Llei per implementar el Conveni marc de l'Organització Mundial de la Salut per al control del tabac, aprovat pel Consell General el 2019, la Llei del dret a l'oblit sanitari i la Llei d'ordenació farmacèutica; i posteriorment, la Llei del medicament i la modificació de la Llei del SAAS.

Fa un any, quan prenia possessió com a cap de Govern, durant la meua intervenció ja els vaig anticipar quines qüestions requerien -al meu entendre- el consens i l'equilibri necessaris per part de totes les forces parlamentàries, fins i tot dels partits que no van obtenir representació al Consell General. N'hem esmentat dues: el Pacte d'Estat per a l'Acord d'associació amb la Unió Europea i el Pacte d'Estat per a la qualitat, l'eficiència i la sostenibilitat del sistema sanitari, però també vaig parlar del **Pacte d'Estat per a la reforma del sistema públic pensions**. Una qüestió que es tracta en el si d'una comissió legislativa específica, però en què el Govern ha de ser i vol ser part activa.

Malgrat ser un dels països amb un dels índex d'ocupació més alts d'Europa o haver augmentat el nombre de cotitzants el 2023, no podem demorar més la reforma del sistema de pensions, perquè tot i la conjuntura del moment sabem que en el futur, l'envelliment de la població farà que la proporció de pensionistes en relació amb les treballadors actius sigui cada cop serà més abismal. Per aquest motiu, és necessari un debat ampli sobre quins canvis caldrà implementar de forma més ràpida i quins poden implementar-se de manera més gradual. Ara bé, vostès ja coneixen quina és la posició del Govern respecte d'aquestes mesures, que no disten massa, per no dir gens, del full de ruta traçat en el seu dia pel Consell d'Administració de la CASS.

Senyores, senyores consellers,

El concepte de ciutadania, que estic fent servir àmpliament al llarg d'aquesta intervenció, és un concepte relativament nou a la història de la humanitat. Més enllà de la seva significació literal, el concepte de ciutadà, des d'una perspectiva moderna i occidental, ha anat evolucionant fins a entendre que el ciutadà posseeix uns drets determinats davant l'Estat. El que coneixem com l'Estat del benestar transfereix a les ciutadanes i als ciutadans l'accés a una educació i una

sanitat de qualitat i a unes **polítiques socials** suficients perquè tothom pugui viure dignament.

El Ministeri d'Afers Socials té un paper determinant en la configuració de les polítiques socials adreçades a la gent gran, a la infància i l'adolescència i també per a les persones que es troben en situació de vulnerabilitat, com ara les **persones amb discapacitat**. Hi ha dos projectes de llei que suposaran un avenç en la garantia dels drets i la plena inclusió en tots els àmbits d'aquestes persones, amb l'impuls d'un nou model d'acord amb els preceptes del Conveni relatiu als drets de les persones amb discapacitat de les Nacions Unides: faig referència a la nova Llei de l'accessibilitat, que es vol entrar a tràmit parlamentari aquesta tardor, i la modificació de la Llei dels drets de les persones amb discapacitat, que estarà enllestida el 2025.

D'altra banda, els canvis demogràfics que hem experimentat en els darrers anys, principalment per l'augment de l'esperança de vida i la disminució de la natalitat, estan provocant que les polítiques socials adreçades a la **gent gran** tinguin molt més protagonisme, sobretot, per garantir una vellesa digna. En aquest sentit, actuem des de dos eixos: els centres socio-sanitaris i l'atenció individualitzada a la llar a través del Servei d'Atenció Domiciliària (SAD). En relació amb el primer eix, el Ministeri d'Afers Socials ha dut a terme accions per augmentar el nombre de places a les residències: el conveni amb el SAAS per tenir dinou places addicionals a la residència d'El Cedre i l'addenda amb la residència Salita per tenir cinc places convencionades més. També continuem el treball amb el Comú de Sant Julià de Lòria perquè la construcció dels pisos tutelats per a la gent gran sigui una realitat en el període més breu possible, i amb el Comú d'Encamp per fer un geriàtric -de caràcter privat-, on es podrien concertar noves places. Actualment, disposem de 258 places concertades en règim de 24 hores als centres socio-sanitaris del país i 145 places als centres de dia.

La Secretaria d'Estat d'Igualtat i Participació Ciutadania és una de les grans apostes d'aquesta legislatura per donar resposta al nostre compromís amb el **dret a la igualtat de tracte i d'oportunitats i a la no-discriminació entre dones i homes**. Els polítics i també l'Administració han de donar exemple, i això vol dir ser els primers en aplicar aquelles mesures que ens han d'encaminar cap a una societat més justa on tothom tingui les mateixes oportunitats. Aquesta institució, el Consell General, però també el Govern que encapçalo, són un exemple en matèria de paritat i situen Andorra entre els primers països del món amb més presència de dones en l'àmbit parlamentari i governamental.

La Secretaria d'Estat d'Igualtat, en col·laboració amb diferents ministeris del Govern, està duent a terme una intensa tasca de **desplegament de la Llei d'igualtat entre dones i homes** que vam promoure la passada legislatura. Així,enguany hem aprovat el Pla d'igualtat del Cos General i el Cos Diplomàtic, s'ha creat el Registre públic de les dades i els indicadors sobre la bretxa professional de gènere, i les empreses de 50 o més treballadors hauran d'aprovar els seus plans d'igualtat abans que finalitzi el 2025. Sabem que el sector privat és un soci clau en aquest àmbit i quan els parlava del rol exemplar, aquest darrer també ha de ser assumit per les empreses, especialment les més grans. Per donar pas a la igualtat de gènere i garantir la inclusió del talent i les capacitats de les dones en totes les posicions, cal que les empreses passin del compromís a l'acció i adoptin mesures i polítiques decisives, visibles i mesurables. La igualtat és un factor de lideratge empresarial i de competitivitat, ja que les empreses amb més igualtat de gènere gaudeixen de nivells més alts de creixement.

Igualar progressivament i prudentment la **baixa de paternitat** a la de maternitat a partir del 2025. Aquest és l'horitzó que ens hem marcat perquè la baixa per paternitat passi de quatre a vuit, a dotze, a setze i després a vint setmanes. Ara bé, a ningú se li escapa que és una qüestió que requereix un estudi detallat i transversal, que tinguin en compte la complexitat de la situació i l'impacte social i econòmic que se'n deriva. D'altra banda, volem adequar els **permisos maternals i parentals** en els casos de naixements prematurs, és a dir, aquells que tenen lloc abans de la setmana 37 de gestió, fent èmfasi en aquells nadons que han de romandre hospitalitzats.

En l'àmbit de la joventut, aquest any s'acabarà el **Pla Nacional de la joventut d'Andorra** que esdevindrà la base des d'on s'han d'articular les polítiques per fomentar la participació activa dels joves a tots els nivells i, alhora, reforçar la coordinació dels diferents actors implicats en aquesta matèria.

Senyores i senyors consellers,

Les xifres que es desprenen del balanç turístic d'aquest darrer any -en parlava a l'inici- són xifres que conviden a l'entusiasme perquè tots sabem que aquest sector genera milers de llocs de treball i té un pes molt important en el PIB nacional. Ara bé, aquestes xifres també sabem que ens plantegen la necessitat imperiosa i inajornable de transitar cap a un **model de turisme basat en la sostenibilitat**. El Ministeri de Turisme i Comerç està desenvolupant nous productes turístics respectuosos amb l'entorn, adreçats a un públic familiar, potenciant la nostra cultura i gastronomia i sensibilitzant als nostres visitants perquè respectin el nostre entorn. Tots aquests paràmetres, acompanyats d'una major exigència de la qualitat de l'oferta turística, una oferta variada i diversificada, acompanyada d'una bona estratègia de comunicació, màrqueting

i comercialització, estan suposant **un augment de la despesa i l'estança mitjana** de les persones que ens visiten. Així doncs, si la temporada d'hivern 2013-2014 un 42% dels visitants van ser turistes, és a dir, persones que pernocten al país, deu anys després aquesta xifra se situa tretze punts per sobre (55%).

Aquests resultats no serien possibles sense la implicació i la inversió del sector privat que comparteix molt majoritàriament l'estratègia d'Andorra Turisme. I el rol del sector privat en l'estratègia turística del país encara serà més determinant gràcies a la seva incorporació al **Consell d'Administració d'Andorra Turisme** i a la creació del **Consell Nacional del Turisme** com a òrgan de reflexió de l'evolució del sector a llarg termini, per identificar els reptes de futur i avaluar les diferents iniciatives que es van implementant.

Turisme i comerç són indissociables i constitueixen els dos principals pilars de la nostra economia, d'aquí que haguem decidit fusionar en un mateix ministeri aquestes dues competències. El **sector comercial** fa anys que ha iniciat una transformació davant dels canvis d'hàbits dels consumidors, de la gran competitivitat i internacionalització de l'oferta o del creixement exponencial del comerç online. Per acompanyar el sector en tot aquest procés, Andorra Turisme, de la mà d'una consultoria experta en *retail*, ha impulsat la nova marca de comerç *Shop in Andorra*, sota la qual es despleguen una sèrie d'accions per promocionar el comerç andorrà, captar un perfil del client amb més poder adquisitiu o fomentar la diversificació de l'oferta. Només dues dades al respecte: el 69% del turistes que ens visiten responen a un perfil socioeconòmic mitjà-alt, el que ha permès un increment de la despesa mitjana diària dels 125 als 163 euros.

Senyores i senyors,

El Producte Interior Brut, la taxa d'ocupació o l'esperança de vida han estat tradicionalment els principals indicadors per reflectir el desenvolupament d'un país d'acord amb el compliment de determinats objectius econòmics o socials. Actualment, al costat d'aquests indicadors ja n'hi figura una altre: **la digitalització**.

L'any 2019 el *Digital Economy and Society Index* (DESI), l'indicador de referència dels progressos que realitzen els Estats membres de la UE, situava el nostre país en la 26a posició. Actualment, estem en l'11a posició. L'any 2021, menys del 5% dels **tràmits existents a l'Administració pública** es podien cursar telemàticament, mentre que a finals d'aquest any 2024, el 100% dels tràmits, és a dir les 811 gestions identificades, es podran cursar telemàticament.

Totes aquestes dades són fruit de l'aposta del Govern per la digitalització del país que es va materialitzar l'any 2021 a través del Programa de Transformació Digital, dotat amb 20,6 milions d'euros, per acompanyar les empreses, impulsar la transformació digital de forma segura i sostenible, garantir els drets i principis digitals dels ciutadans, empoderar al ciutadà com a propietari de la seva informació i fomentar apareguin sectors emergents i innovadors en l'àmbit de les noves tecnologies.

El **Programa de Transformació Digital d'Andorra** contempla el treball transversal amb la totalitat del sector públic i els diferents sectors econòmics del país. És en aquesta línia que s'està treballant amb els comuns per poder tenir una Administració disponible les 24 hores del dia i els 365 dies de l'any, i simplificar i facilitar la vida de les ciutadanes i els ciutadans a través de l'anomenada finestreta única, podent-ho fer d'altra banda des de qualsevol indret sense necessitat de desplaçar-se.

Si hi ha un àmbit que avança a ritme vertiginós és aquest i l'adaptació de l'Administració ja no és una qüestió de futur, sinó de present. Des de la Secretaria d'Estat de Transformació Digital i Telecomunicacions s'està desplegant la identitat digital que ha de definir la sobirania digital de l'Estat andorrà d'acord amb els estàndards europeus, s'està treballant en la creació de l'Agència d'Intel·ligència de la Dada, en potenciar la intel·ligència artificial, la robòtica (RPA) i el *blockchain*, i s'estan ultimant els detalls per obtenir el reconeixement de les companyies *Apple* i *Google* per poder fer pagaments digitals, una qüestió àmpliament reivindicada per les empreses i per la ciutadania.

L'any 2026, **Andorra Telecom** tornarà als seus orígens. La societat pública operarà des l'edifici Node a l'espai que ocupava al costat de l'antiga caserna de bombers al centre d'Andorra la Vella i ho farà com a pol tecnològic per atraure empreses innovadores en l'àmbit de les noves tecnologies.

Senyores consellers, senyors consellers,

La protecció i promoció de la nostra llengua ha estat sempre un dels objectius del Ministeri de Cultura i també -si m'ho permeten- d'aquesta Cambra perquè sabem prou bé que ser un estat independent i tenir una llengua única i oficial no garanteix que sigui hegemònica. El passat 25 d'abril el Consell General va aprovar de manera majoritària (només a l'excepció dels vots del grup parlamentari Andorra Endavant) **la Llei de la llengua pròpia i oficial**. Un pas endavant per fomentar el català en tots els àmbits amb la implicació de les diverses administracions i institucions del país, com també de la societat civil, amb una determinació ferma i activa.

A finals d'aquest any tindrem a punt la definició museològica -el concepte i discurs- i museogràfica -la pràctica expositiva- del **Museu Nacional d'Andorra** de manera que el 2025 ja puguem disposar del projecte executiu. El Museu Nacional ha d'ubicar-se, sense cap mena de dubte, en un emplaçament cèntric i accessible, per la qual cosa esperem convèncer el Comú d'Andorra la Vella perquè cedeixi la parcel·la de davant del Govern amb aquesta finalitat, tal com ja s'hi havia compromès verbalment l'antiga corporació.

La cultura no ha de ser un bé secundari, té un valor inherent que difícilment poden transmetre altres àmbits. Per aquest motiu, cal continuar donant suport al **teixit productiu de les arts i la cultura del nostre país**, mitjançant la participació en mercats estratègics internacionals o els programes de beques per a joves talents i les beques per a estades de creació a l'estranger. Paral·lelament, se seguiran implementant les accions associades a la Llei de l'Estatut de l'Artista i el seu reglament per continuar avançant en la protecció i la millora de les condicions professionals dels nostres artistes. Aquest Sant Jordi ha estat un dels més prolífics, amb un rècord de llibres editats al nostre país. Una tendència que volem que es consolidi en el temps, i per això seguirem donant un suport intens a aquest sector cultural.

Si la història ens ofereix perspectiva, el **patrimoni cultural** ens diu a nosaltres mateixos qui som i ens permet, alhora, presentar-nos al món amb el millor que tenim. Cadascun dels elements que integren aquest patrimoni cultural és únic i insubstituïble i, per tant, té un valor incalculable per ell mateix. Des d'aquesta perspectiva, el Govern no ha volgut deixar passar l'oportunitat de recuperar unes obres d'alt valor artístic, cultural i històric i ha adquirit les dos pintures murals de Sant Esteve d'Andorra la Vella: *La flagel·lació* i *El bes de Judes*. Està previst que aquestes obres que es puguin obrir al gran públic després de la renovació museogràfica de l'Espai Columba durant el segon semestre

d'enguany, tal com anticipar la ministra de Cultura davant d'aquesta Cambra fa pocs dies.

Un dels nostres grans reptes és la **protecció dels paisatges històrics** mitjançant la inscripció de nous béns culturals immobles a l'Inventari general del patrimoni cultural i l'establiment dels entorns de protecció dels monuments. Amb aquest objectiu es vol impulsar el pla Preserva que suposa un increment pressupostari per donar suport a la conservació dels edificis històrics i els béns que formen part del patrimoni cultural. La voluntat és destinar fins a un 1% de la inversió en obra pública per als plans de conservació d'aquest patrimoni. Paral·lelament, treballem en un projecte de llei per millorar la gestió del nostre patrimoni cultural, que es preveu enllestir durant el 2024.

Per altra banda, com he dit en més d'una ocasió, no concebem una Andorra sense un dels elements més potents de cohesió social i pertinença com és **l'esport**. Només una dada de l'impacte que té l'esport en la societat andorrana: el 2023 el nombre total de llicències esportives va assolir les 14.816, un 15,2% de la població (Espanya se situa al 8,9% i França al 8,7%⁴).

L'any vinent, Andorra acollirà els **Jocs dels Petits Estats d'Europa**. Comença, doncs, el compte enrere per a l'organització d'aquest esdeveniment multiesportiu, que lidera el Comitè Olímpic Andorra i que compta amb la participació i implicació del Govern i de totes les parròquies, que acolliran les 12 disciplines esportives dels Jocs.

⁴ Font: Anuario de estadísticas Deportivas 2023, Ministerio de Cultura y Deporte. Institut professionnel des Métiers du sport.

Aquest escenari esportiu ens exigeix una política ambiciosa en matèria de **subvencions i ajuts a les federacions i entitat esportives** del país. En aquest sentit, el Ministeri de Cultura, Joventut i Esports està treballant també en la creació d'un programa específic de subvenció per a la promoció de l'esport femení, en l'ampliació del programa esport-estudi amb una prova pilot que s'iniciarà el curs escolar 24-25, i en un servei de suport a l'esportista d'alt nivell.

En l'àmbit de millora de les **instal·lacions esportives**, s'han finalitzat els espais de l'actual edifici de serveis del Centre de Tecnificació d'Ordino amb l'adequació d'una zona de recuperació d'aigües i es continuarà promovent com l'espai de referència per a l'esport nacional professional.

Senyores conselleres, senyors consellers,

Una vegada definides les grans línies i els eixos estratègics que seguirem aquesta legislatura, així com fet el balanç de les principals iniciatives concretes al llarg d'aquest darrer any, no puc deixar de referir-me al paper de **l'acció exterior del nostre país**.

Les línies estratègiques del Ministeri d'Afers Exteriors pretenen reforçar el rol dels **afers jurídics internacionals** i de la **diplomàcia bilateral**. La primera línia ens permet, per exemple, ampliar la xarxa de convenis per evitar la doble imposició; ja són disset els convenis que ha signat Andorra, entre els quals s'hi han sumat recentment Islàndia, Països Baixos, Corea del Sud i Lituània.

La segona línia, la diplomàcia bilateral, és necessària per avançar, per exemple, en l'àmbit de les connexions i les infraestructures, o de la cooperació sanitària. En parlava abans, la millora dels accessos amb França ha estat gràcies a l'excel·lent cooperació en el si del diàleg transfronterer amb la Regió d'Occitània. Podríem enumerar molts més exemples d'aquesta cooperació

basada en el bon veïnatge, com la recent creació d'un grup de treball amb la Generalitat de Catalunya amb l'objectiu d'establir un full de ruta transfronterer en matèries com les infraestructures, l'energia, l'habitatge, la salut o els residus. Tot plegat mantenint i fent prosperar les relacions excel·lents amb els governs francès i espanyol.

Anant més enllà, una de les voluntats que volíem materialitzar aquesta legislatura és la de tenir **representació diplomàtica** al màxim nombre de països membres de la Unió Europea. Una vegada acordat el text de l'Acord d'associació, la missió de la diplomàcia seguirà tenint molta raó de ser, particularment, en la negociació de convenis per evitar la no doble imposició, la gestió dels afers consulars o el foment de la diplomàcia econòmica i cultural.

Sovint, la política exterior queda allunyada de les prioritats de la ciutadania, és concepció com un àmbit molt complex. Per revertir aquesta concepció errònia, el Ministeri d'Afers Exteriors vol posar el ciutadà al centre de la política exterior amb l'ampliació de **programes adreçats a la mobilitat juvenil**, com el que ja tenim amb Alemanya, Canadà, Corea del Sud, Islàndia, Irlanda, i al qual s'ha sumat recentment el Regne Unit.

L'enumeració indicativa de les accions del Govern, a les quals també s'hi han de sumar les de tota la societat andorrana, esdevenen el millor exemple de la vitalitat del nostre país. I també una nova demostració de com la política, l'activitat emprenedora i econòmica, i el benestar social, van relligats.

Ara bé, la capacitat d'aquest Govern per tirar endavant accions valentes i decidides en l'àmbit de l'habitatge, de les polítiques socials, del transport públic, de les infraestructures o del suport a la digitalització és gràcies a una **gestió pressupostària rigorosa, prudent i eficient**. Totes les agències de qualificació

coincideixen: l'estabilitat institucional, política i jurídica, una economia en creixement, una taxa de desocupació gairebé inexistent, el potencial de diversificació que tindrà l'Acord d'associació amb la UE, el poc endeutament i el rigor de les finances públiques són elements cabdals per augmentar la confiança en el nostre país. Però també ens adverteixen que el pes excessiu de determinats sectors i la dependència massa gran dels ingressos que generen aquests pocs sectors poden ser una arma de doble fil. D'aquí la importància de no demorar més la diversificació del nostre model econòmic.

El Ministeri de Finances és l'artífex i l'encarregat de vetllar perquè el rigor regeixi el **procés pressupostari**, la gestió del deute de l'Estat, la gestió de les reserves internacionals i el suport a les iniciatives estratègiques amb un fort impacte financer. En aquest sentit, ja els avanço que les grans línies mestres del pressupost per al 2025 que, just comencem a elaborar, seguiran les d'aquest exercici 2024: reforçar els pilars de l'Estat del benestar, amb inversions directes en habitatge, salut, educació, i prestacions socials, i en les infraestructures necessàries per al desenvolupament d'Andorra.

Senyores conselleres i senyors consellers,

Acabo ja amb una darrera reflexió. Des del punt de vista dels politòlegs mai hi haurà un equilibri perfecte en els dilemes morals que comporten algunes decisions polítiques perquè sempre hi haurà qui les aplaudeixi o, per contra, qui les condemni. Per tant, el que cal és vigilar que no s'avanci cap als extrems cercant i trobant en la mesura del possible l'equilibri.

Les mesures que ha tirat endavant el Govern des de l'inici de la passada legislatura, l'any 2019, per fer possible l'accés de la ciutadania a un habitatge digne i assequible, o per millorar-ne el poder adquisitiu, demostren que de

vegades davant certes situacions o contextos, els responsables polítics hem de ser valents i desviar-nos una mica de les línies programàtiques o les conviccions ideològiques que ens defineixen o que defineixen el partit polític al qual pertanyem, pesi el que pesi, per donar resposta a l'interès general de les nostres ciutadanes i ciutadans. No els amagaré les contradiccions i el desgast que comporta prendre algunes mesures, però malgrat aquests costos associats tampoc els amagaré la meva ferma convicció i la d'aquest Govern que anem pel bon camí, que estem fent el que és correcte.

D'acord amb el que és l'essència d'un debat d'orientació política avui els he presentat els principals resultats de la nostra acció de Govern, les línies a seguir i que treballarem en els pròxims mesos i des del convenciment amb el que crec que hem d'afrontar algunes de les qüestions més rellevants en l'actual conjuntura econòmica i social.

Espero que en el debat que encetarem demà podrem ampliar i debatre sobre totes aquestes qüestions, i aquelles altres que per manca de temps no he pogut abordar convenientment. Com diu un dels filòsofs vius més influents del segle XX i XXI, Jürgen Habermas, 'discutir és més important que menjar'. Per tant, espero que puguem discutir tant com calgui, en el millor sentit de la paraula, aquelles qüestions més transcendents per al progrés del país i trobar molts punts d'encontre en els dos propers dies. És, sense dubte, el que esperen els ciutadans i les ciutadanes d'Andorra.

Moltes gràcies, senyor síndic, senyora subsíndica, senyores i senyors consellers.